

חקלאות ללא אדמה, דיג ללא מים: המגזר החקלאי בעזה נאבק על קיומו

בסיוע תמיכה טכנית מן הארגון למזון ולחקלאות של האומות המאוחדות (FAO)

דף נתונים

למעלה מ-1000 ימים של מצור כמעט מוחלט עשו שמות במקורות המחייה ובשגרת חייהם של תושבי רצועת עזה. עם זאת, בעזרת השקעה של תשומות פשוטות והגדלת הגישה לאדמה, יש למגזר החקלאי יכולת פוטנציאלית לחולל שיפור משמעותי באיכות החיים, המזון והביטחון התזונתי של כ-1.5 מיליוני פלסטינים.

אחרי ינואר 2009, ההערכה היא כי 46% מהאדמות החקלאיות בעזה אינן נגישות או שלא ניתן לעבדן.

גישה מוגבלת לאדמות חקלאיות

מיוני 2009 ואילך, מעריכים כי 46% מהאדמות החקלאיות בעזה אינן נגישות או שלא ניתן לעבדן¹, כתוצאה מהרס אדמות חקלאיות במהלך מתקפת "עופרת יצוקה" ושטחים בלתי נגישים הממוקמים בתוך "אזור החיץ הביטחוני".

רק אחוז מוגבל מאדמות אלו שוקם בשל המצור, המגביל את היבוא של חומרים וציוד הדרושים לשיקום ואת הגישה לאזורים שנפגעו. החקלאים באזורים הללו אינם מסוגלים לעבד את אדמותיהם ולייצר תוצרת חקלאית לצריכה עצמית או למכירה. הרועים, שאינם מסוגלים לספק לבעלי-החיים שלהם מזון טבעי בכמות מספקת, נאלצים לרכוש מזון לבעלי-חיים במחירים שהם אינם יכולים לעמוד בהם.

בשל הגישה המוגבלת לשטחים חקלאיים, ניכרה ירידה בייצור המקומי, כך שמקורות המחייה והפרנסה של חקלאים מתערערים במידה גוברת והולכת. מחירי המזון האמירו באופן ניכר מאז הטלת המצור. פלסטינים יכולים פחות ופחות להרשות לעצמם תפריט בריא ומגוון, שיתרום לשיפור תזונתם ויבטיח את בריאותם.²

אזור החיץ

(השטח "שמחוץ לתחום")

השטח שבתוך אזור החיץ, לאורך הגבולות הצפוני והמזרחי עם ישראל, מכיל כמעט שליש (29%) מהקרקעות הראויות לעיבוד ברצועת עזה, והוא אינו נגיש לחקלאים ולרועים.³

רוחבו של אזור החיץ הינו 0.5-1 ק"מ לאורך הגבול המזרחי, ו-1.8-2 ק"מ לאורך הגבול הצפוני.⁴

אזור החיץ מכיל גידולי בעל, ביניהם חיטה, שעורה, שעועית וירקות למיניהם, כמו גם זיתים, שקדים ועצי הדר. גידול בעלי-החיים למזון מרוכז ברובו באזור זה, המכיל גם תשתית חשוכה כדוגמת בארות וכבישים.

הגבלות על היבוא והיצוא

הגבלה על כניסתן של תשומות מפתח בערוצים מסחריים דרך המעברים עם ישראל מעכבת שיקום הנזקים, בסך כולל של 268 מיליוני דולר ארה"ב, כתוצאה ממצע "עופרת יצוקה"²⁰

בששת החודשים שלאחר מצע "עופרת יצוקה", כמעט ולא הותר ליבא תשומות חקלאיות לרצועת עזה. התשומות המוגבלות, שכניסתן מותרת כיום, כוללות בעלי-חיים (עופות, בקר וכי), מוטות מתכת לבניית מחסות לבעלי-חיים, מתקני האכלה, צינורות, משאבות ומסננים למים, משאבות ומסננים למערכות השקיה. כן דרושים גם חומרי בנייה כמו בטון וציוד כבד לשיקום דרכים חקלאיות. הסחורות המוכנסות לעזה ממצרים דרך המנהרות נמכרות במחירים מופקעים ולפיכך מצויות מעבר להישג ידם של מרבית הפלסטינים. היעדר כל בקרה על הסחורות הללו מהווה סיכון במונחים של איכות ובטיחות, הואיל ויבוא בלתי מבוקר של בעלי-חיים ותרופות וטרינריות מעורר חשש מפני מחלות בעלי-חיים בעזה, מעבר של המחלות הללו מעבר לגבולות והתפרצותם ברחבי האזור.

פוטנציאל הייצוא של המגזר החקלאי ברצועת עזה עומד על 2,300 טונות תותים, 55 מיליוני פרחי ציפורן ו-714 טונות עגבניות שרי בשנה, בנוסף על מוצרים לתצרוכת מקומית.²¹ מאז המצור, פעילות הייצוא קרובה לאפס, בשל ההגבלות. החריגות מהגבלות על הייצוא בעונת החורף האחרונה כמעט ולא חוללו שינוי - בתקופה זו יוצאו רק 2% תותים ו-25% פרחים הטריים מסך הייצוא הפוטנציאלי בתקופה שלפני המצור.²²

**חוסר ביטחון תזונתי - שכיחות של 61%²³
אבטלה בשיעור של 38.6%²⁴**

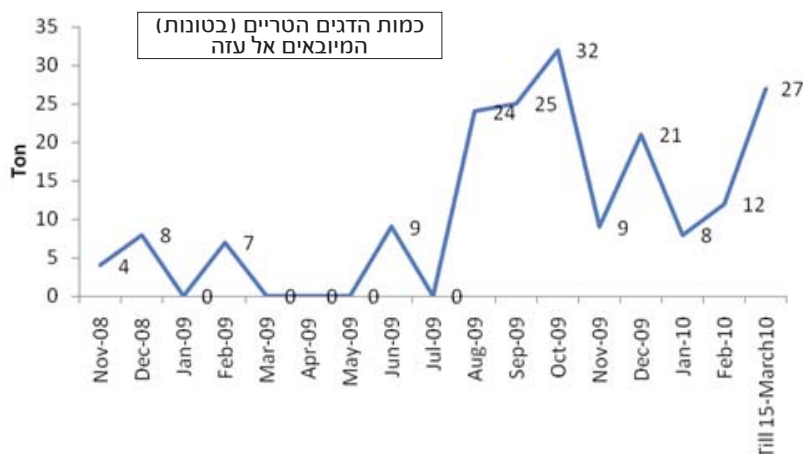
ירידה בשטחי הדיג ובשלל הדיג

מאז ינואר 2009 הוגבלה עוד יותר גישתם של דייגים לשטחי דיג, וכעת נאסר עליהם לחרוג מעבר למרחק של 3 מיילים ימיים מן החוף. הגבלה זו הביאה להידלדלות שלל הדיג וההכנסות.

מרבית רווחי הדיג בעזה באים מדיג סרדינים - ברם, להקות הסרדינים חולפות מעבר לגבול שלוש המיילים הימיים, ומשום כך ניכרת ירידה של 72% בשלל הסרדינים.²⁵

דגים בוגרים מצויים בעיקר מעבר לגבול שלוש המיילים הימיים, כך שדיג בתחומי האזור הנוכחי מביא לדלדול מהיר בדורות חדשים של דגים, תופעה שנובעת לה השלכות קשות על מחזורי החיים של הדגה, ולכן על אפשרויות המחיה ארוכות הטווח מדיג. (אזור הדיג הקודם היה 6-9 מיילים ימיים לפני "עופרת יצוקה", 12 מיילים ימיים מאז דו"ח ברטיני, ו-20 מיילים ימיים על פי הסכם אוסלו).

בין 2008 ל-2009 הייתה ירידה של 47% בשלל הדיג הכולל, שכעת אינו מספיק לתת מענה לצרכיה של אוכלוסיית עזה, הגדלה במהירות.²⁶ בניסיון למלא את החסר, מייבאים הסוחרים כמויות מוגבלות של דגים טריים ומוקפאים מישראל, וגם ממצרים דרך המנהרות העוברות מתחת לגבול עזה עם מצרים.²⁷ כמו כן יש דיווחים על כך שדייגים חודרים באופן לא חוקי למים הטריטוריאליים של מצרים, על מנת לדג או לרכוש דגים מדייגים מצרים. בנוסף על כך, הקימו סוכנויות הומניטריות מספר קטן של מיזמי חקלאות-מים ביתיים (חוות זעירות לגידול דגים), בניסיון להגן על מקורות המחיה ולהגדיל את כמות החלבון הזמין לאוכלוסיית עזה, הסובלת מחוסר ביטחון תזונתי. יחד עם זאת, פעילויות כאלה אינן אלא תחליף דל למתן האפשרות לדייגי עזה לספק דגים טריים ומזינים לאוכלוסיית עזה, ולהבטחת פרנסתם המסורתית, כך שעתידו של מגזר חיוני זה מצוי כעת בסכנה חמורה.

מאז יולי 2009 ניכרה עלייה דרמטית ביבוא כל סוגי הדגים מישראל (נתונים של ארגון הסחר הפלסטיני)

לקט נתונים

- הודות לכוח העבודה המיומן בעזה, וכן האקלים והקרקע המתאימים, התמקדות מיידיית במגזר החקלאי תספק אמצעי זול יחסית ויעיל לשיקום מוצלח לאחר הסכסוך.
- מאז ה-10 בדצמבר 2009 הורשו לצאת את עזה רק 118 מטעני יצוא של תותים ופרחים.²⁸ בתקופה שלפני המצור יצאו את עזה בעונת גידול התותים מדי יום 70 מטענים בממוצע.
- מאז ינואר 2009 הגבילו כוחות חיל הים הישראלי את גישתן של סירות דיג פלסטיניות למרחק שאינו עולה על 3 מיילים ימיים מהחוף; למעשה, הגישה מוגבלת במקרים רבים לכדי 2 מיילים ימיים מהחוף, עובדה המצמצמת באורח דרמטי את כמות הדגה (ירידה בהיקף של 47%) וכתוצאה מכך פוגעת פגיעה קשה ברווחיות ענף הדיג.
- מחיריהם של מוצרי מזון רבים, לרבות תוצרת מקומית, האמירו במידה ניכרת מאז המצור. מדד המחירים לצרכן לירקות ברצועת עזה, למשל, עלה ב-12% בהשוואה לעלייה של 1% בלבד בגדה המערבית.²⁹

סקר שבוצע לאחרונה על ידי ארגון Save the Children -UK מצא כי 50% מהמשיבים שהתגוררו באיזור החיץ דיווחו על אובדן מקורות המחיה והפרנסה מאז שנת 2000, זאת בהשוואה ל-33% מכלל תושבי הרצועה. זאת ועוד, 73% מתושבי איזור החיים נמצאו חיים מתחת לקו העוני בהשוואה ל-42% מהאוכלוסייה הכללית.⁵

מקורות מחייה ופרנסה: הרעה דרמטית

ירידה במספר המסוגלים לשמר את החקלאות כמקור פרנסתם העיקרי

שיעור המועסקים בחקלאות הינו 7.4 אחוזים (נכון לרביע הרביעי של 2009), נתון המהווה ירידה לעומת 12.7% (ברביע השני של 2007).⁶ כנפות הדרומיות ניכרת מגמת החמרה: ברביע השני של 2007 סיפקו החקלאות והדיג 15.3% ממקומות העבודה בדיר אל בלח, 20.0% באזור רפיח, ו-24.0% מהמשרות בחאן יונס. ברביע השלישי של 2009 צנחו נתונים אלה לכדי 7.4%, 6.2% ו-7.2% בהתאמה.⁷

אנשים שורדים בקושי תוך הישענות על מוצרים בסיסיים ונעזרים בסיוע הומניטרי להשלמת החסר. משק בית ממוצע ברצועת עזה מוציא 56 סנטים מכל דולר ארה"ב על מזון. במשק הבית הממוצע הסובל מחוסר ביטחון תזונתי, 6-9 נפשות תלויות למחייתן במפרנס יחיד.⁸

התאוששותו המהירה של המגזר החקלאי תשיב לאוכלוסייה המקומית גישה - ממנה נהנתה בעבר - לזמנות טריים, לרבות פירות וירקות, ביצים, בשר ודגים טריים, שמסורתית אינם מוצעים על ידי הסוכנויות ההומניטריות במסגרת סיוע המזון שהן מגישות.

כ-3% בקרב מכלל כוח העבודה הנשי ברצועת עזה מועסק במגזר החקלאי ובדיג.⁹ מאז הטלת המצור, נפגעו נשים באופן מיוחד מההרעה במגזר זה, מתוקף תפקידיהן כמנהלות משקי הבית וכמטפלות העיקריות במסגרת המשפחה.

סביבה

מבצע "עופרת יצוקה" גרם להרס כבד של שטחים חקלאיים; כולל נזק ל-17% מן האדמות המעובדות, בשל פילוס בדחפורים וזיהום בכימיקלים.¹⁰

עקב כך, צופים מומחים סביבתיים שינוי במגוון הביולוגי החקלאי (מגוון צורות החיים בתוך מערכת אקולוגית מסוימת), שבטווח הארוך יגרום לשיבושים במשק החקלאות.

חקלאים ייאלצו להסתגל לשיבושים הסביבתיים ולספוג את עלותם, ובנוסף על כך לאמץ אסטרטגיות התמודדות חדשות מאחר והאסטרטגיות הנוהגות עכשיו אינן מספיקות לטיפול במצב. הנזק הסביבתי המתמשך לקרקע, בשל פליטה בלתי מבוקרת של שפכים אל תוך הסביבה, המלחה וזיהומים

מים: יקרי מציאות ומזהמים

המחסור במשאבי המים ברצועת עזה הינו קריטי, ולאור העובדה שהמגזר החקלאי מייצג מעל ל-60% מהביקוש למים,³⁰ חיוני להביא לשיפור מידי הן בכמות המים והן באיכותם. חקלאים נאלצים להשתמש במים מלוחים ומזהמים מבארות חקלאיות להשקיה, תופעה מסכנת את בריאות האוכלוסייה בשל הפגיעה באיכות המזון הנובעת מכך. העלייה בביקוש למים לחקלאות אילצה חקלאים לחפור יותר מ-2,000 בארות בלא היתר,³¹ המטילות מעמסה מופרזת על אקוויפר החוף ומגבירות את המלחת מי התהום, ולפיכך מגבילות את הייצור החקלאי. דרושה בנייה נרחבת של תשתית מים לשימוש ביתי וחקלאי כאחד. רשת המים לקויה וכרגע, רק 57% מן המים המוזרמים אל הרשת מנוצלים,³² בעיקר בעטיון של דליפות המצריכות שיקום נרחב ויסודי של רשת המים.

שטחי הדיג של עזה צומצמו לכדי שלושה מיילים ימיים

המגזר החקלאי סובל משום ששפכים ומי ים מזהמים את האקוויפר, ובכך פוגעים ביצרנות החקלאית. ישראל אינה מתירה להכניס לרצועת עזה את מרבית חמרי הבניין, כגון מתכת ומלט - חומרים הכרחיים לכניית תשתית מים ושפכים. בלעדיהם, הקריסה המתמשכת של מתקני התברואה בעזה גורמת להגעתם של שפכים לא מטופלים לאדמות חקלאיות ולים. אף שבפני רצועת עזה ניצבים אתגרים נוספים, גם הם מיוחדים במינם, טמונה בה גם היכולת להפוך לדגם לפיתרונות אזוריים למשבר המים, באמצעות פיתוח דגמי הרצה חלופיים לניהול מים באזור. מחקרי הרצה עכשוויים, המבוססים על שימוש במי שפכים מטופלים ובהתפלה, עשויים לספק פתרונות למגבלות המים בעזה ובאזור כולו. לא ניתן להתחיל ביישום ראשוני של חידושים מסוג זה תחת המצור.

ביטחון תזונתי ברצועת עזה

ביטחון תזונתי מתקיים כשירותות כל בני האדם, בכל עת, עומדת גישה פיזית, חברתית וכלכלית למזון מספיק, בטוח ומזין, העונה על צוריהם התזונתיים והעדפותיהם לשם חיים פעילים ובריאים. אי-ביטחון תזונתי קיים כשלבני אדם אין גישה מספקת, פיזית, חברתית או כלכלית למזון כמפורט לעיל.³³ 61% מבני האדם ברצועת עזה נחשבים לסובלים מאי-ביטחון תזונתי ותלויים לבריאותם ולרווחתם בסיוע במזון מסוכנויות הומניטריות. 16.2% נוספים נחשבים בסיכון לאי-ביטחון תזונתי. 65% מבין הסובלים מאי-ביטחון תזונתי הינם ילדים בני פחות מ-18.³⁴ עבור ילדים אלה, אי-ביטחון תזונתי מתמשך מצוי בזיקה הדוקה לרמות עולות של תת-תזונה חריפה ועיכוב גדילה. בנוסף על כך, בעיות בריאות, כגון שלשול מימי ואנמיה הנובעת ממחסור בכרזל, נובעים גם הם מהיעדר ממושך של גישה למים נקיים ולתזונה מאוזנת. בפברואר 2009 הגיעה רמת האנמיה בתינוקות (בני 9-12 חודשים) ל-65.5%.³⁵

הערות

1. EUNIDA (הרשת האירופית ליישום סוכנויות פיתוח): אומדן נקים וזיהוי צרכים ברצועת עזה, דוח שהופק למען הנציבות האירופית, מרס 2009.
2. תוכנית המזון העולמית (WFP). 2010.
3. המכון למחקר יישומי בירושלים (ARIJ), מחלקת מערכות מידע גיאומרחבי וחישה מרחוק.
4. תוכנית המזון עולמית/המכון למחקר יישומי בירושלים: אטלס לסוגיות חברה, כלכלה וביטחון תזונתי, פברואר 2010.
5. Save the Children UK, דף נתונים: איזור החיץ ברצועת עזה, אוקטובר 2009.
6. הלשכה הפלסטינית המרכזית לסטטיסטיקה, 2009.
7. שם.
8. ארגון המזון והחקלאות של האו"ם/תוכנית המזון העולמית. דוח סקר 2 לסוגיות חברה, כלכלה וביטחון תזונתי - רצועת עזה, נובמבר 2009.
9. הלשכה הפלסטינית המרכזית לסטטיסטיקה, סקר כוח העבודה 2000-2009. הבנק העולמי מדווח על שיעור עבודה של 39% במגזר הלא רשמי. 2010.
10. תוכנית הסביבה של האומות המאוחדות (UNEP). אומדן סביבתי של רצועת עזה. 2009.
11. שם.

אחרים, כבר פגעה ביכולת הייצור החקלאי של קרקעות.

מאז ינואר 2008 נפלטו לים מדי יום בין 50 ל-80 מיליוני ליטרים של מי שופכין לא מטופלים או מטופלים חלקית, בעיקר בשל הפגיעה הקשה ביכולת הטיפול בשפכים ברצועת עזה.¹¹ שפכים גולמיים אלה מזיקים לחיים בים ומזהמים את הדגה לכל אורך החוף, כך שאינה ראויה עוד למאכל אדם.

החוק הבינלאומי

ההגבלות שהמצור המתמשך על רצועת עזה כופה על אוכלוסייתה האזרחית מהוות ענישה קולקטיבית, שהיא הפרה של החוק ההומניטרי הבינלאומי.¹² בנוסף, המצור על עזה שולל, או מסכל במידה רבה, רבות מזכויות האדם של הילדים, הנשים והגברים החיים שם, לרבות הזכות למזון, הזכות לרמת חיים נאותה, הזכות לעבודה והזכות לרמת הבריאות הגבוהה ביותר שניתן להשיגה.

ישראל, מהיותה הכוח הכובש, מחויבת להבטיח מעבר חופשי באין מפריע של סיוע הומניטרי,¹³ ועליה להימנע מנקיטת אמצעים המונעים מתושבי רצועת עזה לממש את זכויות האדם שלהם במלואן.¹⁴

הגנה על דיגינים

נכון לעכשיו, הדיג ברצועת עזה מהווה סכנה לחיי אדם, כמו גם למחייטים. דיגינים שבניסיון להתפרנס מעזים לחרוג מעבר לקו שלושת המיילים הימיים שנכפה עליהם, מעמידים את עצמם לעיתים תכופות בסכנת מעצרים, הפקעות של סירותיהם וירי של חיל הים הישראלי. הדיגינים נתונים למעקב צמוד של צה"ל, המשתמש במסוקים ובספינות חמושות לעקוב אחר פעילות הדיג.¹⁵

מאז ינואר 2009 נהרגו שני דיגינים ו-12 נוספים נפצעו בירי, המתרחש כמעט מדי יום ביומו.¹⁶ מאז מבצע "עופרת יצוקה" נרשמו יותר מ-300 תקריות שבהן הוחרמו סירות דיג וציוד דיג.¹⁷

בתקופה שבין ינואר לתחילת אפריל 2010 בלבד דווח על 48 מקרים שבהם פתחו ספינות סיוע של צה"ל באש על דיגינים.¹⁸

מאז מבצע "עופרת יצוקה" ניכרה עלייה משמעותית במספר התקריות באזור הדיג. עלייה זו מהווה סיכון הגנתי חמור ותורמת להפחתת מספר הדיגינים ברצועת עזה, מ-10,000 בשנת 2000 ל-3,500 כיום.

מקרה מבחן

ה-24 בפברואר 2010 - ידו השמאלית של סאמי אל-קוקה, דייג חקלאי בן שלושים ממחנה הפליטים א-שאטי שבצפון רצועת עזה, נקטעה בשנת 2007, כשספינה ישראלית חמושה פתחה באש על סירת הדיג שלו, בתקרית שתועדה על ידי המרכז הפלסטיני לזכויות אדם.

12. סעיף 33, אמנת ג'נבה הרביעית, שנת 1949. ר' גם האסיפה הכללית של האו"ם, מועצת האומות המאוחדות לזכויות אדם - <http://unispal.un.org/UNISPAL.NSF/0/71266F7CD47BBDEA85257615004D863-5> - פסקה 30.
13. סעיפים 55, 59 ו-60 לאמנת ג'נבה הרביעית, 1949.
14. משרד הנציב העליון לזכויות האדם, רמאללה 2010.
15. IRIN, דייגים עזתיים תחת אש (אנגלית) ר' www.irinnews.org, ה-24 בפברואר 2010.
16. המרכז הפלסטיני לזכויות האדם, PCHR, עזה.
17. איגוד הדייגים הפלסטיני, הנתונים מעזה לשנת 2010.
18. שם.
19. Oxfam International, השטח הפלסטיני הכבוש / ישראל 2010.
20. אומדן צרכים מהיר מטעם האו"ם, משרד החקלאות וארגונים שותפים, שהתפרסם בדוח על המגזר החקלאי: השפעתו של המשבר בעזה, מרס 2009.
21. ארגון הסחר הפלסטיני (Paltrade): דוח מיוחד על רצועת עזה: שנתיים תחת מצור, ה-7 ביולי 2009.
22. ארגון המזון והחקלאות של האו"ם, נכון ל-4 במאי 2010.
23. ארגון המזון והחקלאות של האו"ם / תוכנית המזון העולמית, דוח סקר 2 לסוגיות חברה, כלכלה וביטחון תזונתי - רצועת עזה, נובמבר 2009.
24. הלשכה הפלסטינית המרכזית לסטטיסטיקה, 2009.
25. מחלקת הדיג במשרד החקלאות הפלסטיני.
26. על פי הבנק העולמי, מדי שנה דרושות 20,000 טונות (העתיד הכלכלי הפלסטיני: התאוששותה של עזה ותחייתה של הגדה המערבית. ה-8 ביוני 2009).
27. ב-2009 הגיעו 127 טונות של תאנים טריות מישראל (ארגון הסחר הפלסטיני).
28. המשרד לתיאום עניינים הומניטריים מטעם האו"ם, דו"ח הגנה על אזרחים, ה-28 באפריל - ה-4 במאי 2010.
29. תוכנית המזון העולמית (WFP), 2010.
30. תוכנית הסביבה של האומות המאוחדות (UNEP). אומדן סביבתי של רצועת עזה. 2009.
31. שם.
32. שם.
33. ארגון המזון והחקלאות של האו"ם: מצב הביטחון התזונתי בעולם, 2009.
34. ארגון המזון והחקלאות של האו"ם/ ארגון הבריאות העולמי, דוח בנושאים סוציו-אקונומיים וביטחון תזונתי, סקר #2 - רצועת עזה, נובמבר 2009.
35. ארגון הבריאות העולמי, אומדן בריאות ברצועת עזה, ה-31 ביולי 2009.

"הייתי על סירת הדיג הקטנה שלי, במים פלסטיניים, כששתי ספינות מלחמה ישראליות התקרבו אלי. חיל הים הישראלי צעק עלי: 'יחזור או שנהרוג אותך!' בהתחלה סירבתי, ואז הם התחילו לירות עלי. אחד הפגזים מהספינה החמושה פגע בי ואני נפצעתי קשה באמה וביד השמאלית שלי," אמר אל-קוקה.

הדייג נלקח לבית-החולים א-שיפא בעזה, שם קטעו הרופאים את ידו. מאז הוא מובטל ותלוי במזון שהוא מקבל מסוכנות הסיוע והתעסוקה של האו"ם, כדי לכלכל את רעייתו ושני בניה.

דייגים אומרים כי ההגבלות ההולכות ומחמירות על השטחים בהם הם רשאים לדוג, והתקיפות התכופות של ספינות ישראליות חמושות, דוחפות מספרים גדלים והולכים מביניהם לחדול מן הדיג.

"הישראלים יורים עכשיו כל הזמן ובלי שום סיבה. חיל הים הישראלי מחרים כל הזמן ציוד דיג וקורע רשתות דייגים," אומר מחמד סובוח אל-היסי, מאיגוד הדייגים הפלסטיני ברצועת עזה.¹⁹

הגבלה על תשומות חקלאיות בסיסיות:

זרעים ושתילים, צינורות פלסטיק, משאבות מים/מסנני מים/צינורות השקיה, רשתות דיג, חליפם למנועים, תרופות וטרינריות, מלט.

צור קשר

למידע נוסף, אנא פנו אל:

המשרד לתיאום עניינים הומניטריים מטעם האו"ם (OCHA)
 השטח הפלסטיני הכבוש
 טל: +972 (0)2 582 9962
 נייד: +972 (0)54 3311 807
 פקס: +972 (0)2 582 5841
 אתר אינטרנט: www.ochaopt.org

מערכת המידע למיזמים חקלאיים (APIS):
 ארגון חקלאי העוקב אחר כלים ומשאבים.
 אתר: www.apis.ps/

למידע טכני אנא פנו אל:

ארגון המזון והחקלאות של האו"ם (FAO)
 אתר: www.fao.org
 משרד בגדה המערבית וברצועת עזה: רחוב הר הזיתים 25, שכונת שיחי ג'יראח,
 ת.ד. 22246
 טלפון: +972 (0)2 532 1950
 פקס: +972 (0)2 540 0027

אדמות חקלאיות שנפגעו מאז מבצע "עופרת יצוקה" בינואר 2009.